

РЕЛЯЦІЙНЕ ОПРАЦЮВАННЯ НАРАТИВНИХ МОДЕЛЕЙ: ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧИЙ АСПЕКТ

Теперішнє дослідження проливає світло на перекладознавчий аспект відтворення наративних моделей крізь призму мережевої моделі й ієрархічної кластеризації досліджуваного феномену. Такий підхід підсилює реляційне опрацювання методів перекладу, заразом уможливорює класифікацію наративних моделей.

Ключові слова: наративні моделі, кластеризація, лексико-семантичні трансформації.

The present study sheds light on the translation aspect of narrative model reproduction through the prism of a network model and hierarchical clustering of the phenomenon under study. This approach strengthens the relational study of translation methods and makes it possible to classify narrative models.

Keywords: narrative models, clustering, lexical and semantic transformations.

Кінематограф, як мистецтво та форма візуальної комунікації, насичений різноманітними наративними моделями, які визначають його унікальний характер та впливають на перцепцію реципієнтом. Переклад цих наративних конструкцій є складним процесом, що полягає в аналізі, як теоретичних, так і практичних аспектів їхнього відображення.

Зростання інтересу до різних кінематографічних жанрів та їх напрямів зумовлює необхідність вивчення методів перекладу,

щоб зберегти оригінальний наратив у його найповнішому вигляді. Водночас, кіно є потужним засобом впливу на глядача та часто відображає його перцепцію, тобто сприйняття, на рівні когніції. Взаємодія наратора та реципієнта крізь призму культурних реалій стає важливою складовою кінематографії. Тому дослідження засобів відтворення наративних моделей при перекладі кінотворів є актуальним завданням для забезпечення адекватного розуміння історичного контексту. Крім того, висвітлення проблем перекладу в контексті кінематографії розкриває важливі аспекти взаємодії між мовною та візуальною складовими складного жанру. Це допомагає врахувати специфіку перекладацької роботи в кіноіндустрії й уможливує розвиток нових методів, адаптованих до сучасних тенденцій кінематографічних реалій. Тож вибрана тема є важливою не лише з академічного, а й із перекладацького погляду.

Дослідники сьогодення значну увагу акцентують на визначенні особливостей кінематографічного наративу. Вони впроваджують результати багатовекторного аналізу й зводять їх до деталей. У інтегрованій теорії І. Таліба підлягає дискурсу наратив, впроваджений у кіно. В праці йдеться про «поєднання образів» — змішування зображень. Автор наголошує, що зменшення вагомості наративу в кіно не є доцільним; фільми викликають у глядача враження, що вони розповідають самі за себе, і присутність наративу слід розглядати як необхідний елемент. Втім, дослідження Ж. Дельоза ставить під сумнів протиставлення оповіді та образу. Науковець розглядає оповідь як невід'ємну компоненту кінематографії. Він дійшов висновку, що неможливо вважати оповідь суттєвою характеристикою кінематографу. Згідно з дослідником, вона є історично сформованою та виникає як «наслідок самих зображень» [3, с. 4]. Таким чином, вагомою структурною одиницею фільму є план, який водночас є рухливим конструктом, а не наративним висловлюванням.

Оповідь у світі кінематографії, а разом із нею наративність, насправді не виникли одночасно з самим кінематографом. Ба більше, головна лінія розвитку кінематографії — це акцент на наратив у рамках фільму, а саме оповідний медіум. Такий підхід враховує специфіку кіно ранніх етапів авангарду, що уможливило висвітлення унікальних аспектів кіноіндустрії.

У цьому контексті демонструється інтерперсональна концепція кіно, що ґрунтується на вмінні вражати глядача за допомогою видимих вербальних і невербальних ефектів. Ця концепція кіно не спрямована на наратив, однак ідентифікує його концептосфери.

У нашій науковій праці, ми трансформували засоби представлення інформації наративного характеру відповідно до нових викликів, як-от розкриття перцептивних домінант персонажів (див. рис. 1).

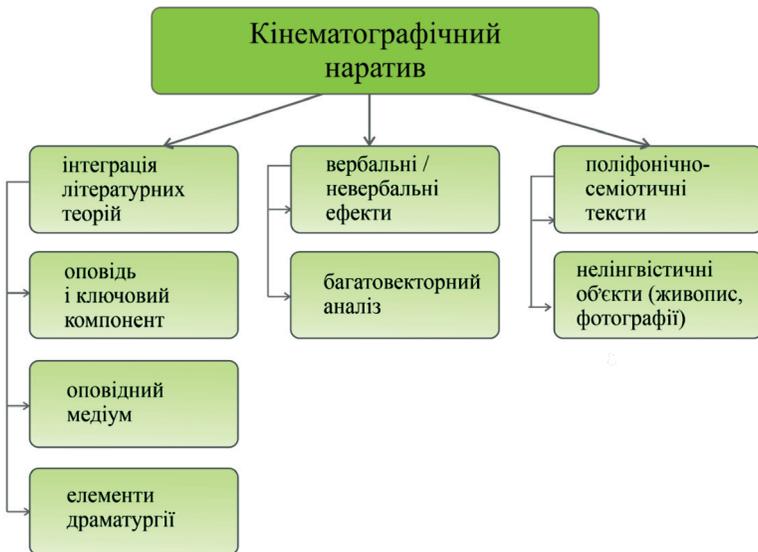

Рис. 1. Ієрархічна кластеризація наративу

Так, Е. Бреніган розглядає вплив когнітивних амбівалентні на запам'ятовування фільму, аргументуючи, що сприйняття кіно суттєво базується на наративі [2, с. 15–16]. Він підкреслює, що глядач не запам'ятовує ракурси конкретних сцен, проте, запам'ятовує послідовність подій, тобто *наратив*. Окрім цього, глядачі несвідомо сегментують елементи фільму, щоб краще зрозуміти його основну ідею [2, с. 15–16].

Важливо, що Д. Бордвелл трактує переклад наративних моделей за допомогою лексико-семантичних трансформацій, поміж яких виділяє описовий та еквівалентний переклад. Власне вони впливають на відповідне висвітлення історичних подій у фільмі [1, с. 14].

У нашому розумінні, правильні перекладні патерни нарації є засобами розкриття історії та впливають на її динаміку (див. рис. 2).

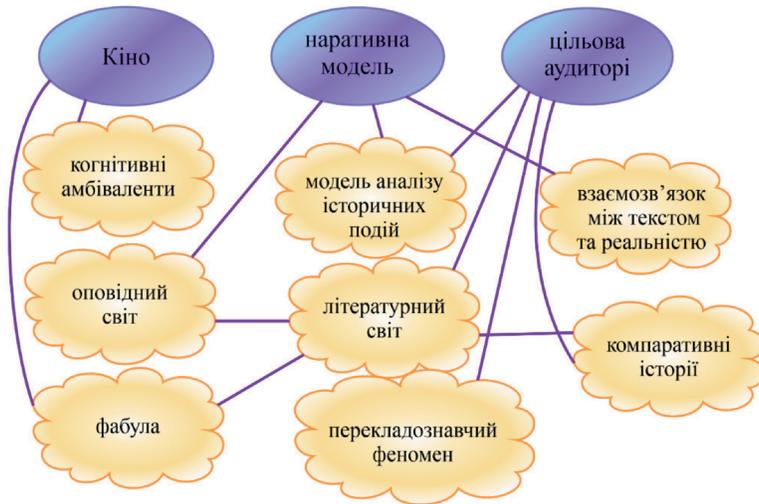

Рис. 2. Мережева модель наративу

Таким чином, для перекладу наративів кінематографічного дискурсу українською мовою доцільно розробити авторську пе-

рекладацьку стратегію, яка підсилить концептуальне значення висловлюваного (див. рис. 3).

Рис. 3. Реляційне опрацювання методів перекладу

Список використаних джерел

1. Bordwell D. Narration in the Fiction Film. Madison : University of Wisconsin Press, 1985. 56 pp. URL: https://www.davidbordwell.net/books/poetics_03narrative.pdf.
2. Branigan E. Narrative Comprehension and Film. New York : Routledge, 1992. 325 pp.
3. Демецька В., Федорченко В. До проблеми перекладу кінотекстів. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика»*. 2010. Розділ IV. С. 239–243.